

President Kekkonen och kärnvapnen

Den 8 maj i år höll president Kekkonen ett föredrag på Utrikespolitiska institutet i Stockholm. Att en utländsk statsman begagnar ett sådant tillfälle för att framföra sina åsikter är förklarligt; en president brukar knappast hålla politiska föredrag i eget land. Det märkliga med hr Kekkonens framträdande är att detta praktiskt taget tigits ihjäl. En förlägen tystnad, kan det tyckas.

Hr Kekkonen började med att understryka vikten av Helsingforsöverenskommelsen 1975. Alla deltagarstater har, sade han, "förbundet sig att verkställa slutaktens alla bestämmelser utan undantag och förbehåll". I Belgrad gick det inte lika bra, men "avspänningens kontinuitet har därigenom tryggats".

Men någon nedrustning har det inte blivit. Teknologin synes inte gå att hejda. Militärallianserna upprättades "ursprungligen" i försvarssyfte; nu befinner sig Europa i "en period av militärtekniska riskfaktorer". Man talar om begränsade kärnvapenkrig, vilket betyder "kärnvapenkrigets europeisering". Hr Kekkonen erkände, att president Carter skjutit upp frågan om att införliva neutronbomben med USA:s vapenarsenal. Han varnade emellertid för kryssningsrobotarna, som kan komma att gå på låg höjd över små neutrala stater. Finland, och även Sverige, bör vädja till stormakterna mot sådana vapen.

Hr Kekkonen erinrade om att han 1963 framförde tanken på en kärnvapenfri zon i Norden. Intet nordiskt land hade då, och har fortfarande inte anskaffat kärnvapen. Likafullt bör de nordiska länderna internationellt förplikta sig till kärnvapenfrihet.

Förhandlingar härom bör inledas. Varje stat, även en liten, är visserligen ensam kompetent att bedöma sin egen säkerhet. Men stormakterna måste få försäkringar om att dessa småstater aldrig kommer att tillåta kärnvapen på sina områden. För den skull bör de ledande stormakterna redan från början inbjudas att delta i de nordiska förhandlingarna härom.

Referatet är kort, och kommentarerna kan också bli korta. Den första måste tyvärr vara att hr Kekkonen höll sitt föredrag nästan på dagen två månader innan tre centralstyrda domstolar på olika orter i Sovjetunionen samtidigt fällde tre medborgare till långa och hårda straff för antisovjetisk verksamhet. Verklig orsak till vad Svenska Dagbladet på ledarplats (15 juli) kallat "en otroligt gemen behandling" är att de dömda verkat för de ideal, som Sovjetunionen i Helsingfors enligt hr Kekkonen oförbehållsamt anslutit sig till. Men när denne så totalt kunnat felbedöma Sovjetunionens intentioner och handlingsätt på denna centrala punkt, är det svårt att kunna lita på hans omdöme på andra.

Därmed bortfaller nödvändigheten att kommentera det barocka förslaget att Sovjetunionen skulle inbjudas att från början delta i en intern nordisk konferens om fortsatt avstående från kärnvapen.

Det går däremot inte att undvika det påfallande faktum, att hr Kekkonen i sitt anförande bara nämnde två kärnvapensystem, båda amerikanska. Det ena, neutronbomben, är tills vidare inte aktuellt. Det andra, kryssningsrobotarna, är ett där USA på grund av högre utvecklad teknologi ligger

före Sovjetunionen. Mot detta system vänder sig ryssarna speciellt i förspelet till de nya SALT-förhandlingarna.

Nog hade det varit prydligare, om föredragshållaren sagt ett ord också om sovjetiska kärnvapen. Utrikesdepartementet i Stockholm tycks ha haft den åsikten. I den mycket korta kommuniké, som UD sänt ut, sägs med diplomatisk artighet att förslaget skall studeras ingående. Omedelbart följer tillägget, att regeringen redan gett uttryck för bekymmer avseende såväl "de av president Kekkonen nämnda" kryssningsrobotarna som de kärnvapenbärande ubåtarna i Östersjön. De senare är sovjetiska, och dem nämnde han inte.

Det är sådant som lägger grund för talet om finlandisering och om att hr Kekkonen uppträder för sovjetrysk räkning. Riktigare är säkerligen, att presidenten nu som många gånger tidigare velat förekomma eventuella sovjetiska påtryckningar och krav på i första hand Finland, de må röra nödvändigheten av kontrollstationer på finskt område mot kryssningsrobotar eller röra kontrollen av Nordkalotten. Förslaget om löften om kärnvapenfrihet är därmed inte tillkommet för finsk räkning. Det är riktat till Norge. För-säkringar om att inga kärnvapen baseras i

Nordnorge samt "från början" sovjetisk kontroll av att så inte sker vore verkligen en betydande strategisk framgång för Sovjetunionen och skulle även kunna räknas Finland till godo. Den vore så mycket större som Norge funnit det nödvändigt att förstärka sitt försvar där uppe. Det sker med hjälp av Nato – som, vad hr Kekkonen än säger, inte bara ursprungligen var utan fortfarande är en defensiv organisation.

President Kekkonens förslag går kort sagt ut på, att de nordiska staterna skall försöka få garantier för att kärnvapen inte skall användas inom deras områden, eller, för att använda hans eget uttryck, att en europeisering av kärnvapenkriget inte kommer till stånd. Därför bör särskilt Norge, medlem av Nato, försäkra att all basering av kärnvapen inom dess aktuella Nordkalottområde inte skall ske. Från sin jättelika militärbas i Murmansk, där huvuddelen av Sovjetunionens kärnvapenbärande ubåtar hör hemma, skall detta land ha rätt till insyn i det norska försvaret.

Nordkalotten är ett militärt problem för Finland, för Norge och i inte ringa utsträckning för Sverige. Men att detta problem skulle finna en lösning i ensidiga eftergifter är inte troligt.